

Lengyelország etnikai térszerkezetének változásai a XX. században

Mészáros Gyula, IV. évf. földrajz, SZTE TTK

Témavezető: **Kovács Csaba** egyetemi adjunktus
SZTE Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék

A dolgozatban Lengyelország huszadik századi etnikai viszonyainak változásait dolgoztam fel. Lényegében azokat a történelmi-társadalmi eseményeket rögzítettem, melyek következtében egy etnikailag heterogén országból egy homogén állam született. A második köztársaság (1918-1939) lakosságának egyharmada tartozott valamelyik kisebbséghez, ma ez az arány nem éri el az egy százalékot.

Lengyelország első világháború utáni újjászületése és a kitelepítések közötti bő harminc év kap szerepet leghangsúlyosabban, hiszen ez a döntő mozzanat, itt dőlt el minden: a holokauszt, milliók kényszermigrációja, Galícia sorsa, a németek kitelepítése, a keleti deportálások. Nem akartam megkerülni a – nemzetiségi és vallási adatokban egyébként rendkívül szegény – népköztársaság-érát sem. Ennél azonban érdekesebb a rendszerváltás utáni „etnikai reneszánsz” következtében kialakult új helyzet Lengyelországban, mind a többségi társadalom, mind a kisebbségek szemszögéből.

A dolgozatban a két világháború közötti lengyel statisztikai kiadványokat, a második köztársaság, a népköztársaság és napjaink etnikai összetételét feldolgozó monográfiákat, népszámlálási kiadványokat használtam fel. A dolgozat komplexebb megközelítése érdekében interjút készítettem Elżbieta Krzemińska ukrán kisebbségi vezetővel.

Munkámban a mai lengyelországi kisebbségi sors megértéséhez kívánok adalékot adni. Ennek megfelelően a zárófejezetben Lengyelország kisebbségeinek jelenlegi helyzetére is kitérek. Ezt azonban a történelmi előzmények nélkül nem csak megérteni, még tárgyalni sem igen lehet. Lengyelország és szomszédai között a mai napig feszült a viszony a korábbi etnikai leszámolások, kitelepítések illetve azok megítélése miatt. A szomszédpolitikára napjainkig kiható következményekről a zárófejezetben lesz szó. A történelmi előzmények tükrében határozottabb ítéletet alkothatunk a 2005-ben létrehozott „negyedik köztársaság” kormányának – különösképpen a szélsőjobboldali Lengyel Családok Ligájának – hozzáállásáról az etnikailag egykor vegyes területeken mára csak hírmondónak maradt kisebbségekhez.